

Akademik Vanda Kochahsky-Devidé

(10. 4. 1915 - 26. 2. 1990)

U Zagrebu je 26. veljače 1990. preminula akademik Vanda Kochansky-Dévidé, redovni profesor Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Sahranjena je 2. ožujka 1990. u obiteljsku grobnicu na Mirogoju u prisutnosti rodbine, brojnih kolega, prijatelja i učenika. Na sahrani su se od pokojnice oprostili u ime predsjedništva Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti njen potpredsjednik akademik Andre Mohorovičić, a u ime Razreda za prirodne znanosti tajnik, izvanredni član Slavko Krvavica. Izraze poštovanja i zahvalnosti Geološko-paleontološkog zavoda Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, u kome je profesorica Vanda Kochansky-Devidé djelovala svoj cijeli radni vijek, izrazio je predstojnik prof. dr. Ante Polšak. Slovensku akademiju znanosti in umetnosti zastupao je i uputio riječi oproštaja akademik Ernest Mayer. Nad grobom od pokojnice se oprostio, u ime Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, dekan prof. dr. Ante Deljac.

Geološko-paleontološki zavod priredio je 10. travnja 1990. komemoraciju u spomen 75. godišnjice rođenja Vande Kochansky-Devidé. Sjećanja na V. Kochansky-Devidé evocirali su prof. dr. Ante Polšak, prof. dr. Zlatan Bajraktarević, prof. dr. Ivan Gušić, doc. dr. Jasenka Sremac i mr. sci. Blaženka Magaš. Nakon komemoracije delegacija geologa i paleontologa položila je cvijeće na grob pokojne Vande Kochansky-Devidé.

**Iz biografije
akademika Vande Kochansky-Devide**

Prije 75 godina, 10. travnja 1915. rodila se Vanda Kochansky u staroj kuriji na Kaptolu br. 24. Već kao djevojčica zavoljela je prirodu. Ta njena ljubav i interes za prirodu našla je kasnije plodno tlo u studiju biologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je imala prilike slušati predavanja naših poznatih profesora biologije Vale Vouka, Ive Horvata i Krunoslava Babića, te profesora geologije Marijana Salopeka i mineralogije Frana Tučana i drugih prirodoslovaca. Kao marljiv i talentiran student postaje demonstrator kod prof. Salopeka, a 1935. imenovana je, zajedno s Donatom Devide u zvanje dnevničar - zvaničnik. Radile su mnogo u vrlo skromnim prilikama i skućenim prostorijama Mineraloško-geološkog muzeja u Demetrovoj br. 1, a dijelile su jednu plaću. Postavši asistentom kod prof. Salopeka započela je svoja znanstvena istraživanja.

Geološko-paleontološki zavod se preselio 1941. god. u nešto veći prostor. To je bio unajmljeni privatni petoro-sobni stan u Gajevoj ulici 32/I kat. Kako je bio skroman i taj prostor pokazuje namjena tih prostorija. Dnevna soba služila je kao predavonica, a u bivšoj kupaonici je bio laboratorij. Međutim i u tom skromnom prostoru odvijao se intenzivni znanstveni i nastavni rad. Vanda Kochansky doktorira 1943. god. s temom o miocenskoj fauni Medvednice.

Nakon rata objavljuje niz znanstvenih radova, a 1953. god. unaprijeđena je u docenta, godinu dana ranije Geološko-paleontološki zavod seli u današnje prostorije gdje je mogućnost rada bila mnogo bolja u odnosu na dotadašnji smještaj.

Vanda Kochansky-Devidé intenzivno razvija i organizira nastavni rad iz paleontologije i sve više širi krug svojih znanstvenih interesa. Već kao docent postaje predstojnikom Geološko-paleontološkog zavoda i vodi ga od 1955-1959. godine i bitno pridonosi njegovom razvoju.

Godine 1958. postaje izvanredni, a 1962. redovni profesor paleontologije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, što ostaje do mirovine. I u mirovini ostala je znanstveno aktivna i povezana sa Zavodom sve do svoje smrti.

Prof. Kochansky nesebično predaje svoje znanje mladim generacijama. Odgojila je brojne generacije geologa i paleontologa, od kojih su mnogi pod njenim vodstvom stekli magisterij ili doktorat. Istodobno je predavala i na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu (1951-1970), te na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Skoplju (1958-1965). Radi što boljeg stjecanja znanja iz paleontologije izdaje 1964. svoj udžbenik, koji predstavlja prvi, pravi, domaći udžbenik iz paleontologije u nas, s brojnim primjerima i razradama fosila naših terena. Svi njeni nekadašnji

je izuzetno kompletno i zaokruženo paleontološko obra-
zovanje. Daljnji korak ovisio je dakle isključivo o nama
samima - da li ćemo se »fossilizirati« na nivou opisivača
- taksonoma i sistematičara, ili ćemo se naučiti da na
fossil gledamo »holistički« i tako postići taj, znanstveno
viši, »objašnjavački« nivo.

Kao prirodoslovac, a ne samo paleontolog, profesorica
Kochansk-Devide znala je, a to mnogima još ni danas
nije jasno, da je ekologija, pa time i njezina historijska
komponenta, paleoekologija, na vrhu hijerarhije znanosti
0 životu, sadašnjem i nekadašnjem, jer u sebi uključuje
1 objedinjuje empirijski sadržaj svih onih disciplina koje
su u toj hijerarhiji ispod nje, a k tome naravno i one
konceptije koje su kontekstualno karakteristične za nju
samo, za ekologiju.

Na kraju htio bih još jedamput ponoviti: malo je pro-
fesora paleontologije koji su, baveći se nadasve intenzivno
i plodno, pa i samoprijegorno, svojim specijalističkim
radom, uz to svojim studentima dali tako zaokruženu,
cjelovitu i izbalansiranu sliku paleontologije kao osnovu
za njihov (a to znači naš) daljnji rad.

Ivan Gušić

Utihnuli koraci

U našoj predavaonici žagore studenti. Na zidu fotogra-
fije Pilara, Gorjanovića, Kocha, Salopeka, Šukljea. Pro-
šlost zarobljena u kamenu skriva se u ostakljenim orma-
rima.

Dok koračam hodnikom čini mi se da nazirem dobro
poznati zeleni kaput i šesirić moje profesorice kako zamiču
prema biblioteci. Umjesto promuklog glasa, nijema foto-
grafija na zidu svjedoči o prolaznosti vremena.

Prelistavam stranice sjećanja i vraćam se svom prvom
boravku s njom na Velebitu. Te sam godine završila studij
i počela raditi na Fakultetu, a profesoricu Vandu Kochan-
sk-Devide poznavala sam tek kao vrsnog predavača i
autora udžbenika iz paleontologije. O njenom predanom
znanstvenom radu mnogo sam čula od drugih profesora
i susretala sam je pomalo sa strahopoštovanjem.

Hotel Velebno dočekao nas je gostoljubivo. Blagova-
nica je mirisala na krepki lički ručak tetke Mande i začas
suo se osjećale kao kod kuće. U danima koji su slijedili
učila sam prepoznavati crne permske vapnence i točkaste
dolomite, tražiti u kamenu sitne neošvagerine i ljuštore
brahiopoda, i, što je bilo mnogo važnije, učila sam oslu-
škivati bilo prirode. Uz profesoricu Kochansky zavoljela
sam Filipov kuk i račiće u Ljubičkom potoku, zeleni
»tunel« na putu za Konjsko i zvjezdano nebo nad Vele-
bitom. Naš balkon mirisao je na plodove rane jeseni:
vrganje, lisičarke, šampinjone. Na stolu se sušio razrezani
šipak za čaj. Upisale smo naša imena u bilježnicu na vrhu
Kize, mahale kamenom medvjedu i divile se pogledu na
Dabarske kukove. Poslije ručka, dok bi se profesorica
odmarala, ja bih lutala sama livadama oko hotela, a uveče
bismo dugo razgovarale. Znala je mnoge anegdote vezane
uz naše prethodnike i ja sam s velikim zanimanjem slušala
priče o profesoru Salopeku i njenim prvim odlascima na
Velebit.

Tjedan dana je gotovo proletio. S naprtnjačom breme-
nitom uzorcima i prepuni dojmova vratili smo se u Zagreb.
Poštovanje koje sam u početku osjećala prema mojoj
profesorici obogatilo se ljubavlju.

Po povratku na Fakultet dijelile smo uvijek prohladnu
sobu sa starinskom peći na drva. Za hladnih zimskih dana
često je bolovala i svi bismo na Zavodu zabrinuto zapit-
kivali kako je. S buđenjem prirode i njoj bi se vraćala
snaga. Mnoge su medvedničke staze poznavale njen korak.
Ovdje se mogla čitavom dušom posvetiti svojoj prvoj
ljubavi - botanici. Ipak, često bi donosila i uzorke za
našu Zbirku - školjke i puževe, kosti i zube kralješnjaka.

Na dan kad je pošla u mirovinu sjedila je s nama za
velikim stolom vedra i bez tragova žaljenja. Uz mnogo

lijepih riječi nazdravila je čašom crnog vina nama koji
ostajemo. I nije nas zaboravila. Navračala bi ponedjeljkom
na Fakultet da nas obiđe i potraži u biblioteci podatke
za kakav novi rad. Radovala se našem napredovanju i
svakom našem objavljenom radu. Sudjelovala je i dalje
u našim malim proslavama, često nas podsjećajući na
kakav zanimljiv događaj iz prošlosti. Kad bismo se našli
u nedoumici oko determinacije nekog fosila, kad bismo
zapeli pri sastavljanju teksta ili odabiru fotografija za
prilogu nekog novog članka, bilo je tako jednostavno
okrenuti njen broj telefona i znati da je tamo, uvijek
spremna da nam pomogne savjetom.

Godine su prolazile i Velebno je za nju postalo preda-
leko. Odatle sam joj slala tek razglednice i pozdrave od
starog društva.

Ove je godine zima bila kratka i blaga i šuma je rano
ozelenjela. Već se osipa i behar s voćaka, a njene staze
uzalud očekuju poznate korake.

Nama, koji smo je voljeli i poštovali, ostavila je mnogo
više od sjećanja.

Jasenska Sremac

Uspomene koje traju

Okupili smo se oko sjećanja na prof. Vandu Kochansky-
Devide nepotpuni i nijemi. U iskušenju smo, da sve
pohvale javnom i nadasve vrijednom i plodnom znanstven-
nom djelovanju prešutimo, kao što je ona, samozatajno
izbjegavala da se njen trud i uspjesi dokazuju fotografijama
i visokotiražnim intervjuima.

Kao da se morala zbiti smrt, da bi se život, koji joj je
prethodio, objavio kao časna i svijetla ljudskost. Mnogi
suo pili iz te čaše dostojanstva, postojanosti, samozataj-
nosti, upornosti i nadasve radišnosti. Smireno i suzdržano
podnosila je nevolje svoga, pomalo narušenog zdravlja i
nemogućnosti vremena, no uvijek onim najboljim dijelom
sebe, bila nam je, ne smao uvaženi, poštovani i dragi
profesor - već prijatelj, nenametljiv, diskretan, ali u nevo-
lji uvijek tu, pored nas. Po mnogim svojim osobinama,
svakodnevnost stvarnost podnosila je čudesnom mješavinom
pobune i iskonske velikodušnosti. Sada je nema, ali osta-
vila nam je svoju najveću poputbinu - svoj stvaralački
opus. Osim stručnih i znanstvenih lekcija, ostavlja nam i
pouku o hrabrosti kojom se život prihvaća i napušta.

Za najbliže prijatelje preselila se u uspomene. Prebirući
ih u tuzi, vratili smo iznova u život bezbrojne sitnice od
kojih se sastoji njena veličina. Svi njeni suradnici, sjećat
će se je s poštovanjem ponosni što su s njom imali sreću
dijeliti prošlost, ali i tugom što nije više među nama.
Generacije studenata nosit će tragove njezina rada.

Za njom će tugovati velebitske stramputice, staze u
Dotrščini, za nju još uvijek osvaja uzbrdica u Markušev-
cu, usputna gljiva, proljetni maslačak i jaglac, topla jesen,
zreli drenak i šipak, podnožja Medvednice, putevi njenih
prvih naučnih uspona, ponešto udaljeniji Okić i Samobor,
te ravnica Petruševca i njeni stanovnici.

Odužujemo se samo riječima, svjesni da nema zamjene
za dobrotu i prisutnost plemenita čovjeka.

Iskrena joj hvala!

Blaženka Magaš

Popis objavljenih radova prof. dr. Vande Kochansk-Devide

1. - & DEVIDE, Donata: Okamenjeni svjedoci pradávnog
života na Zemlji. - *Znanje i radost*, 1. 317-321, 1 tab.,
Zagreb, 1942.
2. Okamine u našem svagdašnjem životu - *Priroda*, 33/9-10.
155-159. 5 si.. Zagreb, 1943.